DATAOMBUDSMANNENS BYRÅ

ALLMÄN UPPLYSNINGSPLIKT ENLIGT PERSONUPPGIFTSLAGEN

Uppdaterad 15.09.2010

www.tietosuoja.fi

Innehåll

1. Vad upplysningsplikten innebär 3

2. Vem har upplysningsplikt? 3

3. Om vad skall upplysningar ges? 4

4. Undantag från upplysningsplikten 6

5. Sanktioner på grund av försummelse av upplysningsplikten 8

1. VAD UPPLYSNINGSPLIKTEN INNEBÄR

Personuppgiftslagen (523/1999) förpliktar den registeransvarige att underrätta den registrerade om behandlingen av uppgifter som gäller honom. Lagens grundidé är att envar skall få vetskap om behandlingen av uppgifterna. Enligt personuppgiftslagen[1] skall den registeransvarige se till att den registrerade med vissa i lagen angivna undantag kan få uppgifter som har att göra med hanteringen (behandlingen) av hans personuppgifter och är viktiga med tanke på hans rättigheter.

I praktiken kan registerföraren förverkliga informationsplikten genom att sammanställa en registerbeskrivning. Denna är en handling vilken sammanför uppgifterna som personuppgiftslagens 24 § förutsätter gällande informationsplikt, med uppgifterna som personuppgiftslagens 10 § förutsätter.

Registerbeskrivningen kan man utnyttja genom att länka denna till nättjänsten, där personuppgifter samlas in, genom att hålla denna synlig på verksamhetsplatsen eller annars hålla denna synlig för de registrerade.

Tilläggsuppgifter om registerbeskrivning fås på dataombudsmannens hemsidor i broschyren ”Gör upp en dataskyddsbeskrivning”.

2. VEM HAR UPPLYSNINGSPLIKT?

Upplysningsplikten gäller alla registeransvariga.

> Enligt personuppgiftslagen avses med registeransvarig en person, sammanslutning, inrättning eller stiftelse för vars bruk ett personregister inrättas och som har rätt att förfoga över registret eller som enligt lag ålagts skyldighet att föra register.

Upplysningsplikten gäller således alla personer, företag, sammanlutningar osv. som hör till personuppgiftslagens tillämpningsområde och behandlar personuppgifter.

---

[1] Personuppgiftslagen 24 §

Upplysningsplikten måste i regel iakttas alltid när personuppgifter behandlas, dvs.

- när personuppgifter samlas in hos den registrerade själv
- när personuppgifter samlas in hos någon annan än den registrerade.

I vissa fall som anges i lagen får det dock göras undantag från upplysningsplikten. Undantag får göras bl.a. om den registrerade redan har fått de i 24 § avsedda uppgifterna om behandling.

3. OM VAD SKALL UPPLYSNINGAR GES

Bestämmelser om den information som skall ges finns i 24 § personuppgiftslagen. Enligt denna paragraf skall vid insamling av personuppgifter den registrerade ges

- uppgift om den registeransvarige och vid behov om dennes företrädare,
- uppgift om ändamålet med behandlingen av personuppgifterna
- uppgift om vart uppgifter i regel lämnas ut, och
- de uppgifter som behövs för att utöva den registrerades rättigheter vid behandlingen av personuppgifter.

Ändamålet med behandlingen av personuppgifter skall preciseras så att av dem framgår för vilka av den registeransvariges funktioner personuppgifter behandlas.[2]

Uppgifter om vart uppgifter i regel lämnas ut kan ges så att alla mottagare till vilka uppgifter i regel lämnas ut anges individuellt, samt så att man beskriver de grupper av mottagare till vilka uppgifter kan ges t.ex. med stöd av någon annan lag eller andra lagar.

För att utöva sina rättigheter behöver den registrerade få kännedom bl.a. om sin rätt att kontrollera uppgifterna om sig själv, om sin rätt att kräva rättelse av en felaktig uppgift samt om sina övriga rättigheter i anslutning till behandlingen av

[2] Personuppgiftslagen 6 §

personuppgifter.[3] De registrerade måste också underrättas om hur de skall gå till väga för att utöva sina rättigheter. Det skäl att också informera de registrerade bl.a. om till vem och hur en begäran om kontroll eller rättelse av fel skall framföras.

3.1 Om vad annat skall information ges

För att kunna bedöma behandlingen av sina personuppgifter måste den registrerade veta vilka uppgifter om honom behandlas. Detta är möjligt bara om personen i fråga underrättas om att uppgifter samlas in hos någon annan och vilka uppgifter det är fråga om.

I fall det är osäkert ifall uppgifter kommer att samlas in från andra håll, eller detta beror på ärendets framtida behandling är det ändamålsenligt att meddela om denna möjlighet, då uppgifterna samlas in. Enligt personuppgiftslagen[4] uppgifter angående behandlingen av uppgifterna ges, också då dessa fås av annan än den registrerade eller då uppgifterna inte används för det vanliga ändamålet.

Uppgifter som fås annanstans ifrån är ändamålsenliga att specificera källvis och definiera de grupper som överlämnat uppgifterna.

Informering av den registrerade om uppgifter som fåtts på annat håll, förebygger även missbruk (t.ex. missbruk av socialskyddsförmåner). Informering om uppgifter som fåtts annanstans ifrån är även viktigt med tanke på rättsskyddet.

3.2 Givande av data och informering av den registrerade

För att kunna trygga rättigheterna bör den registrerade kunna få vetskap om givande av persondata är obligatoriskt eller frivilligt, samt de potentiella följder som kommer av att inte överlämna uppgifterna. Registerföraren bör därför på förhand avgöra när data är obligatorisk att överlämna och när den inte är det.

Då uppgifter förfrågas t.ex. på basis av samtycke skall den registrerade veta för vilket ändamål samtycket ges. Enligt personuppgiftslagen är *samtycke* varje slag av frivillig, särskild och på information baserad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som gäller honom. Vid samtycke till behandling av känsliga uppgifter skall samtycket dessutom vara uttryckligt (i praktiken oftast skriftligt). I samband med detta skall för honom klargöras alla nödvändiga uppgifter som kan påverka integriteten och rättigheterna. Till exempel vid insamling för vetenskaplig forskning (utfrågningar, intervjuer) är det viktigt att informera om det är

---

[3] Så som stiftas i personuppgiftslagen eller annan lag angående förbudsrätt och tillgänglighållandet av registerbeskrivningen

[4] Personuppgiftslagen 24 § 2 mom.

möjligt data om personen samlas in från andra källor, på vilka grunder detta görs och vilka dessa uppgifter är.

Speciellt, då uppgifter som behandlas är känsliga och personliga, är det viktigt för den registrerade att veta om uppgifterna är sekretess belagda eller inte.

INFORMATION OM BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

Personuppgiftslag 24 §

Den registeransvarige skall vid insamling av personuppgifter se till att den registrerade kan få uppgift om den registeransvarige och vid behov om dennes företrädare, ändamålet med behandlingen av personuppgifterna samt vart uppgifter i regel lämnas ut, liksom om de uppgifter som behövs för att utöva den registrerades rättigheter vid behandlingen av personuppgifter. Uppgifterna skall ges då personuppgifter samlas in och registreras eller, om uppgifterna samlas in hos någon annan än den registrerade själv och avsikten är att lämna ut uppgifterna, senast då uppgifterna första gången lämnas ut.

Undantag från den upplysningsplikt som anges i 1 mom. får göras

1) om den registrerade redan har fått dessa uppgifter,

2) om det är nödvändigt på grund av statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten, för att förebygga eller utreda brott eller för en tillsynsuppgift som har samband med beskattningen eller den offentliga ekonomin, eller

3) då uppgifter samlas in hos någon annan än den registrerade själv, om det är omöjligt att ge uppgifter till den registrerade eller detta kräver oskäligt besvär eller orsakar väsentlig skada eller olägenhet för den registrerade eller för ändamålet med behandlingen av uppgifterna och de uppgifter som registreras inte används till sådant beslutsfattande som gäller den registrerade eller om insamling, registrering eller utlämnande av uppgifter uttryckligen har reglerats i lag.

4. UNDANTAG FRÅN UPPLYSNINGSPLIKTEN

Från informationsplikten kan man undvika i de ovan nämnda situationerna. Vid bedömningen av när den registrerade redan har fått uppgifterna på det sätt som avses i 1 punkten skall man minnas att den registrerade skall underrättas om alla omständigheter som avses i 24 §. Också i de situationer där insamlingen av uppgifter baserar sig på en saklig anknytning kan den registrerade inte alltid förutsättas veta exakt vem den registeransvarige som samlar in uppgifterna är (företag,

sammanslutning, person).

Exempel

> Om den registrerade då uppgifterna insamlades hade underrättats om att hans uppgifter kan överlåtas/kommer att överlåtas till en namngiven registeransvarig, och också underrättats om för vilket ändamål uppgifterna används och fått information om de registrerades rättigheter, behöver mottagaren inte ytterligare underrätta den registrerade om behandlingen av dessa uppgifter.

De situationer som avses i 2 punkten uppstår närmast vid behandlingen av polisens och försvarsväsendets personuppgifter och t.ex. i samband med sådana tillsynsuppgifter som uttryckligen genom lagstiftning påförts olika myndigheter och i samband med vilka myndigheten i fråga har granskningsrätt. Det är skäl att på förhand bedöma och utvärdera de situationer i vilka det kan finnas skäl till undantag från upplysningsplikten, och det är också skäl att utarbeta anvisningar beträffande dessa situationer. Det är också alltid skäl att motivera och dokumentera undantagen.

Sådana grunder för vägran att lämna upplysningar som avses i 3 punkten kan komma i fråga främst när uppgifter samlas in enbart hos någon annan än hos den registrerade själv, t.ex. för historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål. Vid bedömningen av om det är omöjligt att de uppgifter till de registrerade eller om detta skulle kräva oskäligt besvär kan bl.a. mängden av uppgifter som behandlas och uppgifternas ålder beaktas. T.ex. när det är fråga om en medicinsk undersökning som gäller ärftliga sjukdomar kan den registrerade eller ändamålet med behandlingen av uppgifterna orsakas väsentlig skala eller olägenhet av att uppgifter lämnas till honom.

Det är viktigt att observera att avvikelser från upplysningsplikten i de ovan nämna fall som avses i 2 mom. 3 punkten får ske endast under förutsättning att uppgifterna inte används till sådant beslutsfattande som gäller den registrerade själv.

Information om uppgifter som insamlats hos någon annan behöver inte ges[5], om insamling, registrering eller utlämnande av uppgifter uttryckligen har reglerats i lag. Det torde kunna anses vara fråga om uttrycklig reglering endast när det ur regleringen i fråga t.ex. entydigt framgår hos vilken myndighet uppgifter kan insamlas och vilka dessa uppgifter är. När det gäller den registrerade kan man anse att det för honom skall vara möjligt att på basis av regeringen veta vilka uppgifter som kan inhämtas och hos vem, eller vart de kan lämnas ut. När uppgifter samlas in hos den registrerade själv på det sätt som avses i 24 § 1 mom., är det dock alltid skäl att berätta om

---

[5] Personuppgiftslag 24 § 2 mom.

uppgifter om honom kan samlas in hos någon annan med stöd av någon annan lagstiftning.

5. SANKTIONER PÅ GRUND AV FÖRSUMMELSE AV INFORMATIONSPLIKTEN

I personregisterlagen[6] föreskrivs att den som i strid med denna lag uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar att iaktta vad som bestäms om behandlingen av personuppgifter och lämnande av upplysningar och därmed äventyrar den registrerades integritetsskydd eller hans rättigheter. Om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, skall för personregisterförseelse dömas till böter.

[6] Personuppgiftslagen 48 §